

Samen aan tafel. Dagboek van een garçon

'Samen aan tafel' is de titel van het boek dat in december verscheen naar aanleiding van het 100-jarig bestaan van de vakbondscentrale Horval (ABVV), de afkorting van 'Horeca-Voeding-Alimentation', ook de Voedingscentrale genoemd. De titel refereert aan de heterogene groep arbeiders wiens rechten ze verdedigt¹, zoals de arbeiders uit de voedingsnijverheid, maar ook het horecapersoneel wiens vakbond tot 1930 een eigen koers volgde.

Een zeer interessante en tegelijk zeldzame soort bron voor de geschiedenis van de de Hotelcentrale is de autobiografie/het dagboek van Ivo Paul Ego, een garçon die mee aan de basis lag van de oprichting van de Gentse afdeling ervan. Een gelukkig toeval wil dat het dagboek werd gevonden op de zolder van een familielid van de garçon. Via Denise De Weerd kwam het in Amsab-ISG terecht.

Reeds vanaf het midden van de 19e eeuw verenigden koks en garçons zich in beroepsorganisaties en richtten in Brussel, Leuven, Antwerpen, Gent, Luik en Verviers ziekenkassen en alternatieve plaatsingsbureaus op, als tegengewicht van de privéplaatsingsbureaus die een slechte reputatie genoten. Begin 20e eeuw verenigden verschillende beroepsorganisaties zich in een Federatie der Limonadiers, Spijshuis-, Hoteljongens en Hotelbedienden. Na WO I groeide hieruit de Hotelcentrale. Het was de kleinste vakcentrale van de Syndikale Commissie (de voorloper van het ABVV). In 1919 hield ze haar eerste congres en telde ongeveer 1500 leden. De Hotelcentrale had haar eigen blad, *l'Union*, en de afschaffing van het drinkgeld stond hoog op haar agenda. De Brusselse afdeling van de Centrale was ongetwijfeld de meest actieve en betrok geregeld via affiches het grote publiek in haar strijd. In Gent bestond er eveneens een afdeling.

¹Banket in het toenmalige restaurant (nu balzaal) van Vooruit ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van het Socialistisch Mannenkoor Marxkring, 1938 (Amsab-ISG, collectie N. Hublé-Vankenhove)

En hier belanden we bij het dagboek van de Gentse garçon. Ivo Paul Ego, bekend als Pol Ego, werkte vanaf 1913 in het café van de Gentse coöperatie Vooruit. Daar was hij terechtgekomen na de algemene staking voor het enkelvoudig stemrecht in 1913. Vooruit had toen een soepbedeling georganiseerd om de stakers te steunen en Pol hielp bij de brouwerij van Vooruit mee aan de bedeling. Hij maakte er kennis met de brouwmeester die hem voorstelde garçon te worden in de chalet van Vooruit op de wereldtentoonstelling in Gent. De auteur ging er voor het eerst aan de slag als garçon en leerde zo La Fraternelle kennen, een Gentse ziekenkas voor koks en garçons, waarin hij geïntroduceerd werd, zoals in die tijd de gewoonte was bij dergelijke organisaties. La Fraternelle maakte deel uit van de Federatie der Limonadiers, Spijshuis-, Hoteljongens en Hotelbedienden.

“Voortijds was er eene vereniging van eenige goede, [...] vakmannen [...] onder den naam van Fraternelle, gevestigd in den chalet verte Kuiperskaai om dan over te gaan naar den Café Taverne bij André [in de] Vlaanderenstraat. Om als lid aangenomen te worden moest men voorgesteld worden, door een lid of bestuurslid en van onberispelijk gedrag zijn en ook op een algemeene vergadering met algemeene stemmen aangenomen worden. Die vergadering had gewoonlijk plaats 's avonds om 12 ure om te eindigen rond 2 à 3 ure 's morgens en onder eene drinkpartij. Als voorzitter was den toenmalige François Wijt, schatmeester Gustaaf Diegericks, ondervoorzitter Vitaal Notre Dame en nog ander bekwaame goede vakmannen. Zoo werd ik lid in 1913 tijdens de wereld expositie, en op voorstel van mijn collega Hector Giette, werkzaam in Vooruits Feestpaleis St Pietersnieuwstraat Gent. De ontbinding van dees organisme is na den oorlog geschied waarvan ik de portefeuille kreeg uit de hand van den vertrouwingsman Gustaaf Diegerickx, dien schat was in den koffer (Bank de Gand) en bestond uit toen eenige papier waarde obligatieen [...]”

Tijdens WO I werd La Fraternelle ontbonden, maar na de wapenstilstand duurde het niet lang vooraleer de auteur opnieuw betrokken raakte bij nieuwe plannen voor een organisatie.

“Op een kalme namiddag vertoning toen ik dacht aan ons nog niet bestaande vereniging kwam de oude veteraan H. De Schepper binnen met zijn oude gewoonte van spreken, hewel manneke! hoe is het met U, wat nieuws, wat denkt ge er van, zoude wij geen circulairen uitgeven, een oproep beleggen in de Passage Van der Donck, bij Charles Van de Velde, bijgenaamd Kromme Karel. Ik zal de circulaire opmaken, zeide hij en samen betalen en uitdragen in al de cafés en restaurants van Gent, wat denkt ge daarvan! Zoo gezegd zoo gedaan, op den zaterdag voor kerstdag avond was den eerste oproep, en goed beantwoord, men telde er 88 man.

Restaurant van Vooruit (Amsab-ISG, collectie N. Hublé-Vankenhove)

Men had als sprekers uitgenoodigd Arthur Verschraegen, toen partij-secretaris, Pol Tassin, toen propagandist van de voeding en gemengde vakken, ook Alexander Etienne, secretaris van de hotelbedienden van Brussel. Den algemeene geest was goed, ieder begreep het noodzakelijke daarvan en men besloot de vergadering te vernieuwen op nieuwjaars-avond. Terug stelde H. De Schepper zich aan 't werk voor eene goede en deugdelijke circulair en wierd op de beurt verspreid. Elk liep in de weer over het pasgeboren vereeniging van de hotel-spijs-cinemas en brasseries inrichtingen en tot overmaat kon men niet binnen op de nieuwjaaravond, bij Van de Velde. De mannen zaten tot op den trap, wat een succes. Daar was ook aanwezig dezelfde sprekers, alsook Karel Rouck, voor de operateurs. Het vormen van een bestuur liep goed van stapel. H. De Schepper, voorzitter, Jeroom Loose, secretaris, Ego L schatbewaarder, Antoin [...] commissaris, samen met Charles De Bruyne, Louis Van Hautte, Charles Van de Velde, enz.

Men besloot de bijdraege per week op één frank te brengen en men moest het zelf komen betalen ter lokalen vermits men nog over geen geldomhaler beschikte terzelfde tijd [...]. Achter eenige weken samenzijn werd den

stempelaar Gustaaf H. vermist en was met eenige franken verdweenen. Dit was onze eerste les. Onze eerste geldomhaler was Achiel Verbustel, gewezen bode van de cigarenmakers, een getrouw en betrouwbare bediende, tevens ook gelegenheidsgarçon.

Door plaatsgebrek waren wij genoodzaakt van bij Ch. Van den Velde te verhuizen naar het Feestpaleis Vooruit en door den vriend Berragen R. werd er ons eene groote familietafel bezorgt, waarvan gansch het bestuur kon zitten. Van den vriend Gustaaf kregen wij eene groote kachel, een overschot van den café, zodoende waren wij goed ingescheept. Alle dinsdagen was het bestuurszitting, waarvan ook den vriend Berragen deelnam als raadgever.

Ons bestuur heeft nog scheepbreuk geleden, 't is te zeggen, men heeft dikwijls moeten herkiezing doen plaatsnemen, vandaar soms groote moeilijkheden, maar de oude bleven toch hunne vakbond getrouw[...]. Door zeker omstandigheden moesten wij overgaan tot het benoemen van één vaste bode tevens secretaris zeker Jan Van der Graaf, die per velo de rond moest verrichten, tot in het jaar 1926. Door onvoorziene gebeurtenissen moesten wij een Henri Verbustel nemen, zoon van den eerste bode.

Van af dien tijd nam ik zelf de plaats in van den secretarischatbewaarder, altijd naast mijn oude vriend en stichter Hector De Schepper. Gedurende die verlopen jaren heeft het Feestpaleis Vooruit nogal druk geleefd, bijzonderlijk met de bals door mij ingericht, dus vanaf 1919 tot en met de jaren 1938. [...].

Wat het syndikaat betreft, sinds 1930 zijn wij aangesloten aan de voedingsnijverheid. De reden daartoe was dat wij niet meer konden bestaan op ons eigen. De gelden wierden bijna uitsluitend aan werklozen en zieken verspilt, onder eene slechte controol vanwege het bestuur. Gezien ik er geen kijk meer op had door reden van op het Vooruit kasteel te gaan wonen, van af hetzelfde jaar af april 1929 tot november hetzelfde jaar. In 1928 heeft het [syndicaat het] 10 jarige bestaan gevierd. De onverschilligheid in onze rangen was tot het toppunt gestegen, het ledental verminderde [...] en het bestuur liet de oude vriend De Schepper aan zijn lot over. Men heeft destijds nog van een syndicaat neutre (onpartijdig) gesticht [...] maar dat orgaan heeft van korte duur geweest, terwijl onze beste mannen overliepen en naderhand terugkwamen. Ook de koks zijn eerste geweest om bij de voeding te gaan. De strijd voor het verenigingsleven heeft een groote wending genomen, in andere partijen ook. De blauwe (liberale) alsook de katholieken hebben hotelbedienden in hun midden opgenomen. Aldus was er eene verdeeldheid in onze vakbeweging.

Door de fusie met de Voedingscentrale in 1930 kreeg de vakbondsactie van de Gentse hotelsector een nieuw elan. Hetzelfde gold ook voor de Antwerpse en de Brusselse afdeling. Via de vergaderingen van het paritair comité werd na verloop van tijd tegemoetgekomen aan verschillende eisen van het horecapersoneel waaronder de reglementering van het fooienstelsel.

Met de overgangperiode naar de voeding hebben veele jongens er bij gewonnen van het begin af. Hebben ze door de centrale storting aan 't werklozenfonds van Brussel te doen, vroeg en nog kunnen genieten [...]. De winst van de groep Gent, Antwerpen, Luik, enz was dat langs de weg van de [Voedings]centrale de poort geopend is voor de paritaire commissie voor ons bedrijf, waar ik lid van wierd voor de provincie Oost-Vlaanderen. Enkele jaren was ik ook lid van het nationaal bestuur van de voedingsnijverheid van België. Door den overlast van werk heeft men mij vervangen door den gezel Alfons Helskens, tot mijn spijt. Het was immers maar een gewezen brouwersgast die minder over dergelijke afdelingen kon medespreken. Het spreekt van zelf dat het nu met de centrale ver gedaan is, de reden [zijnde] de oorlog van 1940 en misschien voor veel jaren? Wat ons doel heeft geweest als vakorganisatie, was wel ons te doen betalen, betere behandeling en minder werkuren te leveren [...]."

Het verhaal van Ego eindigt in de zomer van 1945. In de laatste alinea vertelt de auteur dat hij tijdens de Gentse Feesten drie dagen in de week werkte in een ander café. Hij besluit zijn dagboek met de boodschap dat hij stopt als garçon, naar eigen zeggen omdat "als men tegen acht en zestig gaat, wat heeft een mensch nog te verrichten op dien ouderdom, of te rusten [...]".

Wat de Voedingscentrale na de oorlog betreft, duurde het tot 1953 vooraleer ze terug op de rails stond. De vernieuwde Voedingscentrale zette daarna haar werking verder tot vandaag.

(1) De Voedingscentrale van het ABVV verenigt de arbeiders uit de sectoren voedingsnijverheid, handel in voedingswaren, horeca, landbouw, bosbouw, tuinbouw, parken en tuinen, technische land- en tuinbouw, gezins- en bejaardenhulp van de Franse Gemeenschap, het Waalse Gewest en de Duitstalige Gemeenschap, toeristische attracties en uitzendwerk.

A. TOLLET, *Samen aan tafel. 100 jaar Horval*, Brussel/Gent: ABVV Horval/Amsab-ISG/Tijdsbeeld & Pièce Montée, 2008, 208 p.

Bestellen: [E] orders@amsab.be of [T] 09 224 00 79
Prijs: € 20